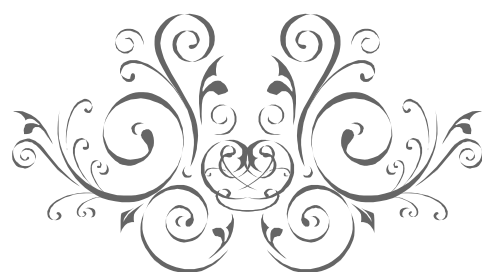

גמרא סדורה מסכת יבמות

פרק תשיעי - "יש מותרות לבעליהן"

לימוד פרק זה להמשך רפואת אוהב ה' תורתו עמו וארצו
המסור כולו בעבודת ה' בחסד תורה ובפעילות למען בית ה'
האוהב את כולם ואהוב על כל

הרב יהודה יהושע בן איטה ברנדה גליק
שהקב"ה יחזירו לאיתנו הראשון ויוסיף עליו כהנה וכהנה

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות

עם רש"י

ז' טבת תשע"ה

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות
דניאל ברק ווינט
טל' - 0526071122
דוא"ל vinetdb81@gmail.com
עתניאל ד.ד. הר חברון 90407

כל הזכויות על הטקסט, ניקוד ופיסוק
שמורות למכון הישראלי לפרסומים תלמודיים.
כל הזכויות על החלוקה לסוגיות ופסקאות
שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודי ה'" ולדניאל ברק ווינט.
ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד לצורך אישי וללא מטרת רווח.

מסכת יבמות פרק ט' - "יש מותרות לבעליהן"

כ"ט

1. פד, א-ב

מתני'

יש מותרות. כהן הדיוט שנשא את האלמנה. ה"ה לבתולה דכשמת נעשית אלמנה ואסורה לכ"ג אחיו ובגמרא פריך ליתני בתולה:

אח כשר. כהן אסור לייבמה שנתחלה בביאת חלל כדילפינן מובת כהן כי תהיה לאיש זר בפי אלמנה (לעיל סח.) וחלל מותר בכשרה:

שקידוש. אבל נשא נתחלה בביאתו ואסורה ליבמה הדיוט:

שנייה לבעל ולא שנייה ליבם. אם אמו של בעל ולא של יבם כגון שהיו אחיו מן האב ולא מן האם:

ולא פירות. אין משלם לה פירות נכסי מלוג שאכל משלה ואף על גב דקי"ל בכתובות (דף מז:): תקנו פרקונה תחת פירות נכסי מלוג שהוא אוכל כדתנן (שם דף נא.) לא כתב לה דאם תשתבאי אפרקינך חייב לפדותה שהוא תנאי ב"ד וזו אין חייב לפדותה דלא קרינן ביה ואותבינך לאנתו אפי' הכי לא ישלם לה פירות שאכל משלה כדמפרש בגמ' (לקמן דף פט.) תנאי כתובה ככתובה דמי וכי היכי דקנסוה רבנן דלא גביא מיניה כתובת נכסי צאן ברזל שהכניסה לו משלה בתורת כתובה קנסוה נמי דלא תגבה מיניה פירות שאכל בתנאי כתובה של פירקונה שהוא תנאי ב"ד שאין כתוב בשטר כתובה:

ולא מזונות. לא מיבעיא היכא דיתבה תותיה דלא כייפינן ליה לזונה דהא בעמוד והוצא קאי אלא אפילו אם הלך למדינת הים ולותה ואכלה לא משלם וא"ת ה"ה לכשרה דהא קי"ל (בכתובות דף קט.) כמ"ד הניח מעותיו על קרן הצבי לאו מילתא היא ולא דמי התם קתני (שם דף קז:): מי שהלך למדינת הים ועמד אחד ופרנס אשתו שלא הלוח לה כלום אלא בשביל בעלה פרנסה דהתם ממאן תבע היא לא לותה הוא לא בקש הימנו הלכך מצוה הוא דעבד אבל היכא דהלוה לה בתורת הלואה הוא תובעה והיא תובעת את בעלה ומשלם כדאמר לקמן בגמרא ושמה תתאלמן או תתגרש ותשלם משלה דתנן (ב"ק דף פז.) נתגרשה האשה נשתחרר העבד חייבין לשלם:

ולא בלאות. אם עדיין יש לה בלאות ושחקים מן בגדים שהכניסה לו אינה נוטלתן כשיצאה דקנסוה רבנן: **אלמנה לכ"ג כו'.** מפרש בגמרא טעמא:

גמ'

מאי איריא דתני נשא. אנשא אלמנה קאי:

ליתני קידוש. דהא נמי מותרת לבעלה ואסורה ליבמה:

דהוה ליה עשה. בתולה מעמיו יקח (ויקרא כא) ולא בעולה ולא תעשה אלמנה לא יקח (שם) ואין עשה דיבום דוחה את לא תעשה ועשה אבל קידוש הדיוט בתולה אלמנה מן האירוסין ומת גם הוא באירוסין מייבם לה כ"ג דאתי עשה ודחי לא תעשה דאלמנה:

והא כוליה פירקין. עשה דיבום ולא תעשה דאיסור הוא דרמו אהדדי ולא ולא אתי עשה דיבום ודחי ללאו דאיסור כגון ממזרת לישראל או ממזר לישראלית וכן חללה לכהן ומ"ט דהא נפקא לן בפ"ב (לעיל כ.) מועלתה יבמתו השערה:

משנה

יש מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן.

מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן.

מותרות לאלו ולא לו.

ואסורות לאלו ולא לו.

ואלו מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן:

כהן הדיוט שנשא את האלמנה, ויש לו אח כהן גדול.

חלל שנשא כשרה ויש לו אח כשר.

ישראל שנשא בת ישראל ויש לו אח ממזר.

ממזר שנשא ממזרת, ויש לו אח ישראל.

מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן.

ואלו מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן:

כהן גדול שקידש את האלמנה, ויש לו אח כהן הדיוט.

כשר שנשא חללה ויש לו אח חלל.

ישראל שנשא ממזרת ויש לו אח ממזר.

ממזר שנשא בת ישראל ויש לו אח ישראל.

מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן.

ואלו אסורות לאלו ולא לו:

כהן גדול שנשא את האלמנה ויש לו אח כהן גדול.

או כהן הדיוט כשר שנשא חללה ויש לו אח כשר.

ישראל שנשא ממזרת ויש לו אח ישראל.

ממזר שנשא בת ישראל ויש לו אח ממזר.

אסורות לאלו ולא לו.

ושאר כל הנשים מותרות לבעליהן וליבמיהן.

שניות - מדברי סופרים.

שנייה לבעל ולא שנייה ליבם - אסורה לבעל ומותרת ליבם.

שנייה ליבם ולא שנייה לבעל - אסורה ליבם ומותרת לבעל.

שנייה לזה ולזה - אסורה לזה ולזה.

אין לה לא בתובה,

ולא פירות,

ולא מזונות,

ולא בלאות.

והולד - כשר,

וכופין אותו להוציא.

אלמנה לכהן גדול,

גרושה חלוצה לכהן הדיוט,

ממזרת נתינה לישראל,

בת ישראל לנתין לממזר -

יש להן בתובה.

גמרא

מאי איריא דתני "נשא"?

ליתני 'קידוש'!

וכי תימא: טעמא "נשא" דהוה ליה עשה ולא תעשה,

אבל קידוש, אתי עשה ודוחה לא תעשה,

והא כוליה פירקין עשה ולא תעשה הוא,

וְלֹא אֶתִי עָשָׂה וְדַחֵי לֹא תַעֲשֶׂה!

רַס"י

אבל קידש שריא ליה. ליבם

הדיוט:

ואדתני. נשא משום סיפא דמתניי ניתני קידש משום מציעתא דקתני כ"ג שקידש דלא מצי למיתני נשא:

ה"ג אלא משום בת בוקתא. הא דתני נשא ברישא דפרקין משום בת בוקתא כלומר השנויה בצדה חלל שנשא כשרה כו': ליתני בתולה. וכשמת נעשית אלמנה:

נישואין הראשונים. שנשאה אח שמת מפילין אותה לייבום ובתר ההיא שעתא אזלינן ואי לאו אלמנה מאחר הואי שרינן לה לכ"ג יבמה:

והא תנא חלל שנשא כשרה. ואסר לה לייבומי לאח כשר: דוקא אלמנה. שנתחללה בביתו ונאסרה לאחיו ההדיוט אבל בתולה חזיא לה להתייבם:

משום דקבעי למיתני סיפא: "כהו גדול שנשא את האלמנה" דוקא נשא, דשוייה חללה, אבל קידש - שריא ליה, תנא נמי רישא "נשא"!

ואדתני משום סיפא,

ליתני משום מציעתא: "כהו גדול שקידש את האלמנה ויש לו אח כהו הדיוט"!

אלא משום בת בוקתא, דקבעי למיתני: "חלל שנשא כשרה", טעמא דנשא, דשוייה חללה, אבל קידש - שריא ליה, משום הכי קתני - "נשא".

ומאי איריא דקתני "אלמנה"? ליתני 'בתולה'!

פד, וכי תימא: קסבר האי תנא נישואין הראשונים מפילין - הרי: "חלל שנשא כשרה", וְלֹא אֶמְרִינן: נישואין הראשונים מפילין!

הא ודאי משום סיפא: משום דקבעי למיתנא סיפא:

"כהו גדול שנשא את האלמנה ויש לו אח כהו גדול או כהו הדיוט,

דוקא אלמנה,

אבל בתולה - חזיא ליה, משום הכי קתני אלמנה.

2. פד, ב

רז"י

אם איתא להא דרב דימי. אם הלכה כמותו:
מראשונה ומשנייה. דהוה להו דור שלישי ודור שני:
נסיב כי אורחיהו. שלישי נשא ישראלית ושני מצרית שנייה אסורות ליבמיהן דשלישי ישראל הוא ואסור בשנייה דמצרי ואדומי אחד זכרים ואחד נקבות אסורין עד דור שלישי ושני אסור בישראלית:
אי אפוך ונסוב. שנשא שלישי שנייה ושני נשא ישראלית:
גיורת. מותרת לשלישי דישאל הוא ולשני דקהל גרים לא איקרי קהל ולא קרינן שלישי יבא בקהל ולא שני דזו לאו קהל הואי ואם נשא האחר גיורת ומת מותרת ליבמה כבעלה:
אסורות לאלו ואלו איילונית. ישראלית אם שני נשא ישראלית והיא איילונית אסורה לו משום דישראלית היא וכשמת אסורה ליבמה משום אשר תלד פרט לאיילונית שאינה יולדת:
שייר פצוע דכא. דהוה מצי למיתני ביה כולהו פצוע דכא שנשא ישראלית אסורה לבעלה ומותרת ליבמה כשר והכשר שנשא כשרה ויש לו אח פצוע דכא אסורה ליבמה ומותרת לבעלה פצוע דכא שנשא ישראלית ויש לו אח פצוע דכא אסורה לבעלה וליבם גיורת מותרת לזה ולזה:
הוא. דחלל שנשא כשרה איצטריך ליה ובכהנת עסקינן ולא משום אסורה ליבמה אלא משום מותרת לבעלה וקמשמע לך דלא הוזהרו כשרות וכהנות מלינשא לפסולין לחללין שמותיין בישראל ואע"פ שהכהן הוזהר בחללה כהנות לא הוזהרו בחללים:

מתקיה לה רב פפא:

אם איתא להא דכי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן:
 מצרי שני שנשא מצרית ראשונה - בנה שני הוי לתני נמי:

מצרי שני שנשא שתי מצריות, אחת ראשונה ואחת שנייה, והיו לו בנים מראשונה ושנייה, אי נסוב כי אורחיהו - "מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן".
 ואי אפוך ונסוב - "מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן".
 "מותרות לאלו ולאלו" - גיורת.
 "אסורות לאלו ולאלו" - אילוניות!

תנא ושייר.

מאי שייר דהאי שייר?

שייר פצוע דכא

אי משום פצוע דכא לאו שיקרא, דהא תנא ליה חייבי לאוין!

אטו חייבי לאוין מי לא קתני והדר תני?
 והא קתני כהן הדיוט שנשא אלמנה, וחלל שנשא כשרה!

ההוא, איצטריךא ליה לאשמועינן כדרב יהודה אמר רב,
 דאמר רב יהודה אמר רב:
 לא הוזהרו כשרות להנשא לפסולין.

והא קתני:

"חלל שנשא כשרה,

וישראל שנשא בת ישראל ויש לו אח ממזר!"

הא נמי לא מהדר מיתנא היא, דאשמועינן
 לאו שאין שוה בכל,
 וקמשמע לן: לאו השוה בכל.

הא קתני:

"וישראל שנשא ממזרת ויש לו אח ישראל,

וממזר שנשא ממזרת ויש לו אח ישראל",

אלא לאו שמע מינה: תנא ושייר.

שמע מינה.

3. פד, ב - פה, א

רפ"י

מאי כשרה כשרה לכהונה.
דקיימא לן כהן כל זמן שמוצא
לישא בת כהן לא ישא בת
ישראל דאמר בפסחים סעודת
הרשות בת ישראל לכהן באלו
עוברין (דף מט.):

לא יקחו. למה לי למכתב לא
יקחו תרי זימני להזהיר האשה
על ידי האישי קס"ד להזהיר
כשרות שלא ינשאו לחללים:
אמר רבא כל היכא כו'. והאי
קרא לאו להזהיר כשרות אתי
אלא פסולות שלא לינשא
לכשרים שכשם שהכהן מוזהר
שלא ליקח זונה וחללה כך היא
מוזהרת שלא תשאנו:

וכל היכא דהוא לא מוזהר. כגון
חלל בכשרה:

עונשים. לאו וזכרת אבל עשה
לא הוי עונש הלכך מצות עשה
שהזמן גרמא נשים פטורות אבל
לא תעשה בין שהזמן גרמא בין
שלא הזמן גרמא נשים חייבות:
לאו. דכהונה אינו שוה בכל
שאין נוהגין בישראל הילכך אי
לא אשמעי לא יקחו הוה אזלי
לקולא ומיפטרו נשים:

והרי לאו דטומאה. דאין שוה
בכל דאין ישראל מוזהרין שלא
ליגע דכתיב (ויקרא כא) אמור
אל הכהנים כהנים מוזהרין ולא
ישראל:

לאו משום דרב יהודה. אלמא
אפי' לאו שאין שוה בכל נפקא
לן מהתם דנשים חייבות:

לא דגמרי מלא יקחו. כלומר
מאיש או אשה לא נפקא לן
אלא לאו השוה בכל והא
דאיצטריך למעוטי ולא בנות
אהרן משום דאי לא מעטי הוה
גמרינן מלא יקחו דמחייב
לנשים אלאו שאין שוה בכל:
איכא דאמרי קיחה איצטריך
ליה. למיכתב דבלאו שאין שוה
בכל נשים מוזהרות ואף ע"ג
דמדרב יהודה משתמעא סד"א
ליגמר מטומאה דלאו שאין שוה
בכל הוא ונשים פטורות: ה"ג
כהנים לויים וישראלים מותרין
לבא זה בזה לויים וישראלים
חללי גירי חרורי מותרין לבא זה
בזה. אבל כהני בחללי וחללי
בכהנות לא:

גופא:

אמר רב יהודה אמר רב:
לא הוזהרו כשרות להנשא לפסולין.

לימא, מסייע ליה: "חלל שנשא כשרה",
מאי לאו פהנת הראייה לו.
ומאי "כשרה"? כשרה לכהונה.

לא, ישאלית.

ומאי "כשרה"? כשרה לקהל.

אי הכי, "יש לו אח כשר"

נמי, כשר לקהל, מכלל דהוא פסול לקהל. והרי
אלא לאו כהן, ומדהוא כהן - היא כהנת!

מדי אייריא!

הא - כדאיתא,

והא - כדאיתא.

מתיב רבין בר נחמן:

"לא יקחו... לא יקחו"¹⁷⁶ (ויקרא כא, י) - מלמד שהאשה מוזהרת על ידי האישי!

אמר רבא:

כל היכא דהוא מוזהר - היא מוזהרת.

כל היכא דהוא לא מוזהר - היא לא מוזהרת.

והא מהכא נפקא!?

מדרב יהודה אמר רב נפקא,

אמר רב יהודה אמר רב, וכן תנא דבי רבי ישמעאל:

"איש או אשה מי יעשו מכל הטאת האדם" (במדבר ה, י) -

השוה הפתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה!

אי מהיאי, הנה אמינא: לאו השוה בכל,

אבל לאו שאינו שוה בכל - לא.

פה, א והרי טומאה דלאו שאין שוה בכל,

וטעמא דכתב רחמנא "בני אהרן"¹⁷⁷ (ויקרא כא, א) - ולא בנות אהרן.

הא לאו הכי, הנה אמינא: נשים חייבות,

מאי טעמא?

לאו משום דרב יהודה אמר רב.

לא, דגמרינן מ"לא יקחו".

איכא דאמרי:

'קיחה' אצטריךא ליה,

סלקא דעתך אמינא: ליגמר מטומאה,

קמשמע לן.

רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע איקלעו להינצבו, לאתריה דרב אידי בר אבין,

בעו מינייהו: הוזהרו כשרות להנשא לפסולין, או לא?

אמר להו רב פפא:

¹⁷⁶ אשה זונה וחללה לא יקחו... ואשה גרושה מאישה לא יקחו

¹⁷⁷ אמור אל הכהנים בני אהרן... לנפש לא יטמא...

רש"י

אמר ליה רב הונא. לעולם חללי
בכהנות שפיר דמי והא דלא
תננהו משום דכהני בחללי
אסירי לא פסיקא ליה דכל
היכא דהני נסבי מהני והני מהני
קתני וכו'.

תניתיה:

"עשרה יוחסין עלו מבבל:

כהנים לויים וישראלים, חללים, גרים, וחרורים, וממזרים, נתינים, שתוקי, ואסופי.
כהנים, לויים וישראלים - מותרין לבא זה בזה.

לויים, ישראלים, חללים, גרים, חרורים - מותרין לבא זה בזה.

גירי, חרורי, וממזרי, נתיני, שתוקי, ואסופי - מותרים לבא זה בזה" (קידושין סט.).

ואילו כהנות לחלל לא קתני.

אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע:

כל היכא דהני נסבי מהני והני נסבי מהני - קתני

כהן, כיון דאילו בעי למינסב חללה, אסירא ליה - לא קתני.

אתו לקמיה דרב אידי בר אבין.

אמר להו: דרדקי, הכי אמר רב יהודה אמר רב:

לא הוזהרו פשרות לינשא לפסולים.

4. פה, א

כ"ז

בני בירי. מקום:

כיון דאמר מר. (לעיל דף לח.)
כתובתה של יבמה על נכסי
בעלה הראשון לית לה מיבם
ואע"ג דהא מראשון לית לה:

או דלמא כיון דאי לית לה.
ליבמה דעלמא מראשון כגון
דלית ליה נכסים תקינו לה רבנן
משני והא נמי לית לה מראשון
הילכך אית לה מיבם:

כתובתה על נכסי בעלה
הראשון. אכל יבמות קאי וקתני
אם היתה שניה לבעל אפי'
מיבם אין לה ש"מ:

מכלל דאיכא דאית לה מיבם.
בתמיה כלומר בעיין איפשיטא
מיהא לישנא דבריייתא קשיא
דקתני אפילו מיבם אין לה
ומשמע מדקתני אפי' מכלל
דאיכא יבמה אחרייתי דאית לה
כתובה מיבם והא קתני רישא
כתובתה על נכסי בעלה
הראשון:

תקיננו לה משני. כדי שלא תהא
קלה בעיניו להוציאה:

"שניות מדברי סופרים:

[שנייה לבעל ולא שנייה ליבם - אסורה לבעל ומוותרת ליבם.

שנייה ליבם ולא שנייה לבעל - אסורה ליבם ומוותרת לבעל.

שנייה לזה ולזה - אסורה לזה ולזה.

אין לה לא כתובה, ולא פירות, ולא מזונות, ולא בלאות. והולך - כשר,

וכופין אותו להוציא].

בעו מיניה בני בירי מרב שישת:

שנייה לבעל ולא שנייה ליבם - יש לה כתובה מיבם או לא?

כיון דאמר מר: "כתובתה על נכסי בעלה הראשון" - לית לה,

או דלמא: כיון אילו לית לה מראשון, תקינו לה רבנן משני - אית לה?

אמר להו רב שישת:

תניתיה:

"כתובתה על נכסי בעלה הראשון,

ואם היתה שניה לבעל אפילו מיבם - אין לה".

מכלל דאיכא דאית לה מיבם!

חסורי מיחסרא, והכי קתני:

"כתובתה על נכסי בעלה הראשון,

ואי לית לה מראשון - תקינו לה משני.

ואם היתה שניה לבעל אפילו מיבם - אין לה".

5. פה, א

רפ"י

מזוני תנאי כתובה נינהו. שכך כתב לה בכתובה את תהא יתבא בביתי ומתזנא מנכסי כל ימי מיגר ארמלותיך :
לאחר מיתה. אם מת ולא גירשה יש לה מזונות כל ימי אלמנותה כשאר אלמנה דמזוני תנאי כתובה והכא ליכא למיגזר דלמא תתעכב גביה :

בעא מיניה רבי אלעזר מרבי יוחנן:
 אלמנה לכהן גדול,
 גרושה וחלוצה לכהן הדיוט,
 יש להן מזונות או אין להן מזונות?

היכי דמי?
 אילימא דיתבה תותיה - ב'עמוד והוצא' קאי, מזונות אית לה!?

לא, צריכא שקהל הוא למדינת הים, ולותה ואכלה.
 מאי?

מזוני תנאי כתובה נינהו, מדאית לה כתובה אית לה מזוני.
 או דלמא:

כתובה דלמשקל ומיפק - אית לה,
 מזוני דלמא תיעכב גביה לית לה?

אמר ליה:
 לית לה.

והתניא:
"יש לה!"

כי תניא ההיא לאחר מיתה.

אית דאמר:
 אמר ליה:
 תניא:
"יש לה".

הא ב'עמוד והוצא' קאי!

ואלא התניא **"יש לה!"**

כי תניא ההיא - לאחר מיתה.

6. כה, א-ב

רפ"י

ויש לה פירות. שאף על פי שאכל את הפירות כיון דשלא כדין אכלן שהרי לא היה לו בה נישואין מעולם ואף על גב דאמרין (כתובות עט:): גבי כשרה מה שאכל אכל ומה שהוציא הוציא הכא קנסינן ליה דמשלם אפי' מה שאכל מפני שהוא מרגילה לעבירה: ה"ג וכ"ן מצאתי בתשובת הגאונים מפני שהוא פסול והיא פסולה וכל מקום שהוא פסול והיא פסולה קנסו אותו רבנן כתובה. והכי פירושי מפני שהוא פסול כדתנן בבכורוי (מה:): הנושא נשים בעבירה פסול עד שידור הנאה והיא פסולה על ידו:

קנסו אותו כתובה. כלומר לא קנסוה משאר כל הנשים והאי דקנסוה רבנן לשניה כתובה כדי שלא תתעכב אצלו הוא דכיון דלא תיהוי לה כתובה מיניה שבקא ליה ונפקא אבל הכא לא צריך דממילא שבקא ליה דכיון דהוא נפסל על ידה יש קטטה ביניהם וכן כשהיא נפסלת על ידו:

זה הוא מרגילה. אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט הוא מרגילה ומסיתה לינשא לו וזו שניה דכיון דלא איהי מיפסלא ולא זרעה מיפסיל ולא מפסדה מידי בביתו היא מרגילתו שהאשה רוצה להנשא יותר מן האיש:

איכא דאמר רבי קתני לה. שנתן טעם לדבריו מפני שהן של תורה וקשה ליה והא חלוצה לכהן לאו דאורייתא אלא דרבנן כדאמר בי יוחסין (קדושין עח:). מואשה גרושה מריבויא דוי"ו ומוקמינן לה מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא וקתני מתניתין דאית לה כתובה:

תנו רבנן:

"אלמנה לכהן גדול,
גרושה וחלוצה לכהן הדיוט -
יש לה:
כתובה,
פירות,
מזונות,
בלאות,
והיא פסולה,
וולדה פסול,
וכופין אותו להוציא.

שניות מדברי סופרים,

אין לה:

כתובה,

לא פירות,

לא מזונות,

ולא בלאות,

והיא נשירה,

וולדה נשר,

וכופין אותו להוציא.

אמר רבי שמעון בן אלעזר:

מפני מה אמרו אלמנה לכהן גדול, יש לה כתובה?
מפני שהוא פסול, והיא פסולה,
וכל מקום שהוא פסול והיא פסולה -
כה, קנסו אותו כתובה.

ומפני מה אמרו שניות מדברי סופרים, אין להן כתובה?
מפני שהוא נשר והיא נשירה,
וכל מקום שהוא נשר והיא נשירה,
קנסו אותה כתובה.

רבי אומר:

הללו דברי תורה,

ודברי תורה אין צריכין חיזוק.

והללו דברי סופרים, ודברי סופרים צריכין חיזוק.

דבר אחר:

זה, הוא מרגילה,

וזו, היא מרגילתו."

"דבר אחר" - מאן קתני לה?

איכא דאמר - רבי שמעון בן אלעזר קתני לה,
ומה טעם קאמר,

מה טעם אמרו: "הוא פסול והיא פסולה קנסו אותו כתובה"? מפני ש"הוא מרגילה".
ומה טעם: הוא נשר והיא נשירה קנסו אותה כתובה? מפני ש"היא מרגילתו".

איכא דאמר - רבי קתני לה,

וחלוצה קא קשיא ליה:

והא חלוצה דרבנן, ואית לה כתובה!

הדר אמר: כיון דפסיל לה מדרבנן, "זה, הוא מרגילה".

"וזו, היא מרגילתו".

רש"י

הדר אמר כיון דפסיל לה
מתרומה דרבנן כו'. והיינו דבר
אחר דקאמר:
הא היא מרגלא ליה. הואיל
ואינה גרועה מחמתו טרחא
ומהדרא לינשא לישראל כדי
להעלות זרעה ואע"ג דבנה נמי
ממזר דקיי"ל (לעיל דף עח.) הלך
אחר פסולן אפילו הכי כיון
דאיכא תקנתא לממזרים כו'
טרפון דאמר בקידושין (דף סט.)
יכולין ממזרים ליטהר טרחא
ומינסבא לישראל:

ולרבי אליעזר. דפליג עליה דרבי
טרפון (שם) ואמר ממזר שנשא
שפחה והוליד בן אינו נטהר מן
הממזרות בשביל עבדותו והוה
עבד וממזר הא כיון דליכא
תקנתא לזרעה לא מהדרא
למיפסל זרעיה דגברא לפי
שהיא מקניטתו תמיד:

מחזיר גרושתו. משניסת:
בעולה. פנויה לכהן גדול עשה
איכא בתולה ולא בעולה ולא
הבא מכלל עשה עשה ולא
דזונה ליכא הכא דאין זונה אלא
הנבעלת ביאה אסורה:

ולר' אליעזר בן יעקב. בהבא על
יבמתו (לעיל ס.):

ספק סוטה. שקינא לה ונסתרה
וקאי עלה באיסורא דאורייתא
דכתיב ונטמאה שני פעמים אחד
לבעל ואחד לבעול:

הא לא מרגלא ליה. דניחא לה
לשתות ברישא דלא ליפסלא
מכהונה:

סוטה ודאי. אשת איש שזינתה
דאסירא ליה מדאורייתא
דכתיב (במדבר ה) והיא לא
נתפשה דמשמע הואיל ולא
נאנסה אסורה ואי קשיא הא
נמי חייבי לאוין היא לרבנן
דפליגי עליה דר' יוסי בן כיפר
בפ"ק (לעיל יא.) דאמרי אחרי
אשר הוטמאה לרבנות סוטה
וליפרך ולר"ע דאמר יש ממזר
כו' לאו פירכא הוא דאיכא
לתרוצי דהא אמרינן לעיל
בהחולץ (דף מט.) הכל מודים
בבא על הסוטה שאין הולד
ממזר:

מאי איכא בין רבי לרבי שמעון בן אלעזר?

אמר רב חסדא:

ממזרות ונתנה לישראל איכא בינייהו:

מאן דאמר: "דאורייתא" - הא נמי דאורייתא.

ומאן דאמר: "מפני שהוא מרגילה" - הא היא מרגלא ליה.

ולרבי אליעזר,

דאמר: הרי זה עבד וממזר,

הא לא מרגלא ליה ולא מידי!

אלא אמר רב יוסף:

מחזיר גרושה משניסת איכא בינייהו.

מאן דאמר: "דאורייתא" הא נמי דאורייתא,

ומאן דאמר: "מפני שהוא מרגילה" - הא היא מרגלא ליה.

ולרבי עקיבא,

דאמר: "יש ממזר מחייבי לאוין" (יבמות מד.) - הא לא מרגלא ליה ולא מידי!

אלא אמר רב פפא:

בעולה לכהן גדול איכא בינייהו:

מאן דאמר: "דאורייתא" - הא נמי דאורייתא,

ומאן דאמר: "מפני שהוא מרגילה" - הא היא מרגלא ליה.

ולרבי אליעזר בן יעקב,

דאמר: "יש חלל מחייבי עשה" (יבמות ס.) - הא לא מרגלא ליה ולא מידי!

אלא אמר רב אשי:

מחזיר ספק סוטה איכא בינייהו:

מאן דאמר: "דאורייתא" - הא נמי דאורייתא,

ומאן דאמר: "מפני שהוא מרגילה" - הא היא מרגלא ליה.

ולרבי מתיא בן חרש,

דאמר: "אפילו הלה בעלה להשקותה, ובא עליה בדרך עשאה זונה",

הא לא מרגלא ליה ולא מידי!

אלא אמר מר בר רב אשי:

בסוטה ודאי איכא בינייהו.

7. פה, ב - פו, א

רפ"י

מתני'

לא תאכל בתרומה. כדתנן בפי אלמנה (לעיל דף סז): העובר והיבם והאירוסין פוסלין ולא מאכילין:

לא תאכל במעשר. בגמ' פריך זרה גופה מי לא אכלה במעשר: לא בתרומה ולא במעשר. תרומה כדאמרן דלויה נמי לענין תרומה זרה היא מעשר מפרש בגמ':

גמ'

מי לא אכלה במעשר. כל זר לא יאכל קדש כתיב (ויקרא כב) ומעשר ראשון לאו קדש איקרי: תרומה לכהן. נתינתה לכהן ומעשר ראשון ללוי קתני מעשר ללוי דומיא דתרומה לכהן מה תרומה אכילתה כנתינתה לכהן ולא לזר אף מעשר ללוי אכילתו ללוי ולא לזר דאי לאו הכי סבירא ליה לר' מאיר תרומה למאי קתני נהי דמעשר איצטריכא ליה לאורויי דלא יהבינו ליה לכהן כר' אלעזר בן עזריה אלא תרומה ל"ל ועוד מדקמהדר ליה ר"א לשון היתר מכלל דר"מ נמי באיסור והיתר איירי:

מכלל דאיכא למאן דאסר. מעשר לכהן לאכול בתמיה והא ודאי כהנים לאו זרים נינהו כדאמר לקמן דכהנים איקרו לויים: נותנו אף לכהן. כדקאמר לקמן טעמא:

משנה

בת ישראל מאורסת לכהן,
מעוברת מכהן,
שומרת יבם לכהן.
וכן בת כהן לישראל -
לא תאכל בתרומה.

בת ישראל מאורסת ללוי,
מעוברת מלוי,
שומרת יבם ללוי,
וכן בת לוי לישראל -
לא תאכל במעשר.

בת לוי מאורסת לכהן,
מעוברת מכהן,
שומרת יבם לכהן,
וכן בת כהן ללוי -
לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר.

גמרא

ותהא זרה - זרה מי לא אכלה במעשר?!

אמר רב נחמן אמר שמואל:
הא מני? רבי מאיר היא,
דאמר: מעשר ראשון - אסור לזרים.

דיתניא:

פו, א "תרומה לכהן, ומעשר ראשון ללוי,
דברי רבי מאיר.
רבי אלעזר בן עזריה:
מתירו לכהן".

"מתירו"??

מכלל דאיכא מאן דאסר!

אלא אימא:
נותנו אף לכהן.

8. פו, א

רפ"י

משמיה דגמרא. כך קיבל מרבו ורבו מרבו עד ר"מ ששמע משמו ולא מן דעתיה קמפרש לטעמא דר"מ:

מה תרומה טובלת. שכל זמן שלא הופרשה חייבין מיתה על אכילתו של טבל דהא מיתה כתיב ביה:

אף מעשר ראשון טובל. ואע"ג דבדידיה ליכא מיתה חייבין מיתה על הטבל שלא הופרש מעשר ראשון ממנו:

או אפילו מעשר עני. דקיל כצדקה בעלמא דלאו צד קדושה אית ביה:

ואכלו בשעריך. בשנה השלישית משתעי קרא: הכי גרסינן וקאמר רחמנא לא תיכול ואי מהתם ה"א ללאו אבל מיתה לא קמ"ל:

["אמר רב נחמן אמר שמואל:

הא מני? רבי מאיר היא, דאמר: מעשר ראשון - אסור לזרים].

מאי טעמא דרבי מאיר?

אמר רב אחא בר רב הונא משמיה דגמרא:

"כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה"¹⁷⁸ (במדבר יח, כד) -

מה תרומה - אסורה לזרים,

אף מעשר ראשון - אסור לזרים.

אי מה תרומה חייבין עליו מיתה וחומש - אף מעשר חייבין עליו מיתה וחומש?

אמר קרא:

"ומתו בו מי יחללהו" (ויקרא כב ט),

"ויסוף חמשתו עליו" (ויקרא כב יד).

"בו" - ולא במעשר,

"עליו" - ולא על מעשר.

ורבנן?

מה תרומה טובלת,

אף מעשר ראשון נמי - טובל.

וכדתניא:

"רבי יוסי אומר:

יכול לא יהא חייב אלא על טבל שלא הורם ממנו כל עיקר?

הורם ממנו תרומה גדולה ולא הורם ממנו מעשר ראשון,

מעשר ראשון ולא מעשר שני,

ואפילו מעשר עני -

מניין?

תלמוד לומר: "לא תוכל לאכל בשעריך"¹⁷⁹ (דברים יב, ז),

ולהלן הוא אומר: "ואכלו בשעריך ושבעו" (דברים כו, יב),

מה "שעריך" האמור להלן - מעשר עני,

אף "שעריך" האמור כאן - מעשר עני,

ואמר רחמנא: "לא תוכל".

ואי מהתם, הוה אמינא: ללאו,

אבל מיתה - לא,

קא משמע לן.

לישנא אחרנא:

מעשר ראשון דטביל,

מדרבי יוסי נפקא!

אי מההיא, הוה אמינא: ללאו,

אבל מיתה - לא,

קא משמע לן.

¹⁷⁸ כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה נתתי ללוים לנחלה

¹⁷⁹ לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך...

9. פו, א

רש"י

מאי אינה אוכלת דקתני. כולה מתני' לגבי מעשר:
אינה נותנת רשות. לשלוחה לתרום מעשר של ארוס ולהרים ממנו תרומת מעשר והוה ליה כתורם שלא מדעת:
ואכלתם אותו בכל מקום אתם וביתכם. השהו הכתוב אשתו לו לימד על בת ישראל נשואה ללוי כו': ה"ג מר בריה דרבינא אמר לומר שאין חולקין לה מעשר בבית הגרנות הניחא למי"ד משום ייחוד אלא למי"ד משום גרושה גרושה בת לוי מי לא אכלה במעשר וליטעמין גרושה בת כהן מי לא אכלה בתרומה אלא גזירה משום גרושה בת ישראל. וה"פ רישא כדאוקימנא באכילה ממש ור"מ וסיפא בת לוי לכהן ובת כהן ללוי דקתני לגבי מעשר לומר שאין חולקין לה מעשר בבית הגרנות בלא בעלה וה"ה לנשואה ולקמן פריך אפי' נשואה נמי:
הניחא למי"ד. בפרק נושאים על האנוסה (לקמן דף ק.) משום ייחוד אין חולקין תרומה לאשה בגורן אלא למי"ד טעמא משום גרושה שמא יגרשנה בעלה ותהא זרה ואין הכל יודעים ויחזרו ויתנו תרומה לזרה:
גרושה בת לוי מי לא אכלה במעשר. ואמאי בת לוי שנתארסה לכהן דקתני אין חולקין לה מעשר בגורן בשביל בעלה אמאי גזור בה רבנן הא אי נמי מגרש לה שפיר קאכלה מעשר:
וליטעמין גרושה בת כהן מי לא אכלה בתרומה. כלומר וליטעמין דמותבת אמתניתין לגבי מעשר ה"י בפרק נושאים (שם) דאיתמר עיקר מילתא דקתני אשה אין חולקין לה תרומה על הגורן ופרשין טעמא משום גרושה ולא פליג בין בת ישראל לכהן ובת כהן לכהן גרושה בת כהן מי לא אכלה בתרומה אלא גזירה משום גרושה בת ישראל ומאן דגריס איפכא לא מיתוקמא כלל דהיכי מצי פריך מתרומה דמתני' דקתני בת כהן ללוי לא תאכל בתרומה הא ודאי שפיר קתני דאיפסלה בארוסיה וטעמא לאו משום שמא תתגרש הוא:
אידי דתנא רישא: "מאורסת" לגבי אכילה ממש דהתם דוקא מאורסת דגבי בת כהן לישראל וללוי לענין תרומה ובת לוי לישראל לענין מעשר אשמועינן דפסיל לה אירוסין וגבי בת ישראל לכהן וללוי ובת לוי לכהן אשמועינן דלא מוכלי לה תנא נמי סיפא בת כהן ללוי ובת לוי לכהן לענין חלוקה דמעשר מאורסת:

במאי אוקימתא?
 כרבי מאיר,
 אימא סיפא:
"בת לוי מאורסת לכהן, ובת כהן ללוי - לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר",
 הכא מאי זרות איכא!

אמר רב ששת:
 מאי "אינה אוכלת" דקתני?
 אינה נותנת רשות לתרום.

מקלל הנשואה נותנת רשות?

אין,
 והתניא:

"ואכלתם אתו בכל מקום אתם וביתכם" (במדבר יח, לא) -
 לימד על נשואה בת ישראל שנותנת רשות לתרום.

"אתה אומר רשות לתרום, או אינו אלא לאכול?"
אמר: תרומה חמורה אוכלת - מעשר הקל לא כל שכן?!
אלא לימד על נשואה בת ישראל שנותנת רשות לתרום."

מר בריה דרבנא אמר:
 לומר שאין חולקין לה מעשר בבית הגרנות.

הניחא למאן דאמר: "משום ייחוד",
 אלא למאן דאמר: "משום גרושה" - בת לוי מי לא אכלה במעשר?!

וליטעמין גרושה בת כהן מי לא אכלה בתרומה?!

אלא, גזירה משום גרושה בת ישראל.

אי הכי, מאי איריא מאורסת? אפילו נשואה נמי!

אידי דתנא רישא: "מאורסת",
 תנא נמי סיפא: "מאורסת".

10. פו, א-ב

רש"י

לכהן ולא ללוי. בתמיהה הא ודאי קרא לויים קאמר: **בני צדוק**. וצדוק כהן הוה וקרא לבניו הלויים: **ר"א בן עזריה**. כהן הוה כדאמר בברכות (דף כו:): דהוא עשירי לעזרא: **עקיבא בתרמילו**. משום דר"ע רעיא דכלבא שבוע הוה: **תרמילו**. חמת של עור בשטייל"א בולזול"א: **שק של רועים** [לולא חששתי לסתור את דברי בלונדהיים, הייתי מציע לקרוא כאן: בוטייל"א - חמת קטנה, כי קריאה זו קרובה יותר לנוסחים המונחים לפנינו] בלע"ז ורועה נותן בה פתו ותולה בצוארו:

תנו רבנן:

"תרומה - לכהן,**ומעשר ראשון - ללוי,****דברי רבי עקיבא.****רבי אלעזר בן עזריה אומר:****לכהן" פו, ב.**

לכהן ולא ללוי?!

אימא: אף לכהן.

מאי טעמא דרבי עקיבא?

דקתיב:

"ואל הלויים תדבר ואמרת אליהם" (במדבר יח, כו) - בלויים קא משתעי קרא.

ואידך?

כדרבי יהושע בן לוי,

דאמר רבי יהושע בן לוי:

בעשרים וארבעה מקומות נקראו כהנים **"לויים"**,וזה אחד מהם: **"והכהנים הלויים בני צדוק"** (יחזקאל מד, טו).

ורבי עקיבא?

הכא לא מצית אמרת,

דקתיב: **"ואכלתם אתו בכל מקום"** (במדבר יח, לא) - מי שישכול לאוכלו בכל מקום,

יצא כהן, שאין יכול לאוכלו בבית הקברות.

ואידך?

כל היכא דבעי, דלא בעי חומה.

ואי אכיל ליה בטומאת הגוף - לא לקי.

ההיא גינתא דהנה שקיל **רבי אלעזר בן עזריה** מעשר ראשון מינה.אזל **רבי עקיבא** אהדריה לפתחא לבי קברי.

אמר: עקיבא בתרמילו, ואנא חי!

11. פּוֹב, ב

רָשׁ"י

מפני מה קנסו לויים במעשר. לאו לעיל קאי דטעמא דהכא לאו משום קנסא אלא משום דכהנים נמי לויים איקרו כדאמרן אלא דאמר בכמה דוכתין בהש"ס בטר דקנסינהו עזרא (חולין דף קלא:) ובמסכת סוטה (דף מז:) תנן יוחנן כ"ג העביר הודיית המעשר ואמר מפני שאין מפרישין אותו כתקנן דרחמנא אמר יהבה ללויים ואנן יהבינן לכהנים והכא נקט לה משום דקבעי למיפרך עלה מהא דרבי עקיבא דאהדריה לפתחא לבי קברי: **אלא ר' עקיבא מ"ט אהדריה** כו'. למי"ד קנסא לכהנים קפריך אם איתא דתקנתא לכהנים הואי מי הוה מהדר ר"ע לפתחא לבי קברי נהי נמי דקרא בלויים כתיב מיהו ר"ע לבתר דקנסינהו עזרא הוה: **ושוטריום הרבים בראשיכם.** דהיינו ישראל שהם רבים מלויים:

איתמר:

מפני מה קנסו לויים במעשר?

פליגי בה רבי יונתן וסביא.

חד אמר:

שלא עלו בימי עזרא.

וחד אמר: כדי שישמכו כהנים עליו בימי טומאתו.

בשלקמא למאן דאמר: "שלא עלו" משום הכי קנסינהו.

אלא למאן דאמר: "כדי שישמכו עליו כהנים בימי טומאתו" משום כהנים קנסינהו ללויים!?

אלא: כולי עלמא קנסא שלא עלו בימי עזרא.

והכא בהא קמיפליגי:

מר סבר: קנסא לעניים.

ומר סבר: כהנים בימי טומאתו עניים ניהו.

בשלקמא למאן דאמר: "קנסא לעניים" - משום הכי אהדריה רבי עקיבא לפתחא לבי קברי.

אלא למאן דאמר: "לכהנים" - אמאי אהדריה לפתחא לבי קברי?

הכי קאמר ליה: אי דקא אתית בתורת קנסא - אית לך,

ואי קא אתית בתורת חלוקה - לית לך.

ומנא לן דלא סליקו בימי עזרא?

דכתוב:

"ואקבצם אל הנהר הבא אל אהוא ונחנה שם ימים שלשה,

ואבינה בעם ובכהנים, ומבני לוי לא מצאתי שם" (עזרא ח, טו).

אמר רב חסדא:

בתחלה לא היו מעמידים שוטריום אלא מן הלויים,

שנאמר: **"ושטריום הלויים לפניכם"** (דברי הימים ב' יט, יא),

עכשיו אין מעמידין שוטריום אלא מישראל,

שנאמר: **"ושוטריום הרבים בראשיכם"**¹⁸⁰.

12. פו, ב - פז, א

רש"י

משנה

בַּת יִשְׂרָאֵל שְׁנִיֶּסֶת לְכֹהֵן - תֹּאכַל בְּתְרוּמָה.
 מֵת, וְלֹא הֵימְנוּ בֶן - תֹּאכַל בְּתְרוּמָה.
 נִיֶּסֶת לְלוֹי - תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר.
 מֵת וְלֹא הֵימְנוּ בֶן - תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר.
 נִיֶּסֶת לְיִשְׂרָאֵל - לֹא תֹאכַל לֹא בְּתְרוּמָה, וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר.
 מֵת וְלֹא הֵימְנוּ בֶן - לֹא תֹאכַל לֹא בְּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר.
 מֵת בְּנֵה מִיִּשְׂרָאֵל - תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר.
 מֵת בְּנֵה מְלוֹי - תֹּאכַל בְּתְרוּמָה.
 מֵת בְּנֵה מִכֹּהֵן - לֹא תֹאכַל לֹא בְּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר.

מתני'
ניסת ללוי. אחר שילדה מכהן:
תאכל במעשר. ולא בתרומה
 דהדר הוא זרה:
מת ולה הימנו בן תאכל
במעשר. בשביל בנה והאי בן
 פסיל לה מתרומה שהרי יש לה
 זרע מן הזר וכתוב (ויקרא כב)
 וזרע אין לה ושבה והרי יש לה
 זרע ואע"ג דקרא בבת כהן כתיב
 מרבינן מיניה בגמרא נמי בת
 ישראל האוכלת בשביל בנה כהן
 וניסת לזר ומת שחוזרת ואוכלת
 בשביל בנה הלכך כי היכי דבת
 כהן כי אית לה זרע מישראל לא
 הדרה בת ישראל האוכלת
 בשביל בנה כהן נמי כי אית לה
 זרע בין מלוי או מישראל לא
 הדרה אוכלת בשביל בנה כהן:
בת כהן שניסת לישראל לא
תאכל בתרומה. דפסיל לה
 מדקאמר רחמנא זרע אין לה
 ושבה מכלל דבחי בעלה לא
 אכלה:
מת בנה מכהן לא תאכל
בתרומה. דפסיל לה לוי:

פז, א בַּת כֹּהֵן שְׁנִיֶּסֶת לְיִשְׂרָאֵל - לֹא תֹאכַל בְּתְרוּמָה.

מֵת, וְלֹא הֵימְנוּ בֶן - לֹא תֹאכַל בְּתְרוּמָה.
 נִיֶּסֶת לְלוֹי - תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר.
 מֵת, וְלֹא הֵימְנוּ בֶן - תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר.
 נִיֶּסֶת לְכֹהֵן - תֹּאכַל בְּתְרוּמָה.
 מֵת, וְלֹא הֵימְנוּ בֶן - תֹּאכַל בְּתְרוּמָה.
 מֵת, בְּנֵה מִכֹּהֵן - לֹא תֹאכַל בְּתְרוּמָה.
 מֵת, בְּנֵה מְלוֹי - לֹא תֹאכַל בְּמַעֲשֵׂר.
 מֵת, בְּנֵה מִיִּשְׂרָאֵל - חֹזֶרֶת לְבֵית אָבִיהָ,
 וְעַל זֶה נֶאֱמַר: "וְשֹׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ מִנְעוּרֶיהָ מִלְּחָם אָבִיהָ תֹאכַל" (ויקרא כב, ג).

גמ'
דהדרא אכלה משום בנה.
 דקתני מתניתין גבי בת ישראל
 מת בנה מלוי תאכל בתרומה
 בשביל בנה:
מנלן. דזרה האוכלת בשביל בנה
 וניסת לזר ומת שחוזרת
 ואוכלת:
בת ובת. ובת כהן כי תהיה
 אלמנה וגרושה (ויקרא כב):
כרבי עקיבא דדריש ווי. בפרק
 ד' מיתות (סנהדרין נא): אייל
 ר"ע ישמעאל אחי בת ובת אני
 דורש:
כוליה קרא ובת יתירא הוא.
 דכתיב לעיל מיניה ובת כהן כי
 תהיה לאיש זר וסמיך ליה ובת
 כהן כי תהיה אלמנה ומצי
 למיכתב וכי תהיה אלמנה
 וגרושה ואנא ידענא דבבת כהן
 משתעי דהא מינה סליק:

גמרא

"מת בנה מלוי - תאכל בתרומה".

דהדרא אכלה משום בנה - מנלן?

אמר רבי אבא אמר רב:

"בת" "ובת" ¹⁸¹ (ויקרא כב, ג).

כמאן? כרבי עקיבא, דדריש ווי!

אפילו תימא רבנן:

כולא "ובת" קרא יתירא הוא.

¹⁸¹ ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה זרע אין לה ושבה אל בית אביה

13. פז, א

רפ"י

כשהיא חוזרת כו'. אקרא קאי
ובת כהן כי תהיה אלמנה
וגרושה וזרע אין לה כשהיא
חוזרת לבית אביה חוזרת
לתרומה כו' אבל אוכלת בשביל
בנה דמתניתין חוזרת אף לחזה
ושוק כדאמר לקמן:

במורם מן הקדשים. חזה ושוק
מדהוה מצי למכתב בקדשים
וכתב בתרומת למורם הוא
דאתא והאי לא תאכל לעולם
הוא ולא תימא ביושבת תחת
בעלה ישראל כדמשמע קרא
ובת כהן כי תהיה לאיש זר כו'
דהא אוקימנא להאי קרא בפרק
אלמנה (לעיל סח.) בנבעלה
לפסול לה כגון נתין וממזר וחלל
שפסול עולמית וכהנת דמנסבא
לזר דלא אכלה מושבה אל בית
אביה ילפינן מכלל דמעיקרא לא
אכלה ומילתיה דרב חסדא
מבתרומות נפקא דא"י ככולה
קרא לנבעלה לפסול לה אתא
ליכתוב בקדשים לא תאכל מאי
בתרומות שמע מינה הכי קאמר
יש לך אחרת שאוכלת בקדשים
כגון תרומה ואינה אוכלת
במורם ואי זו זו חוזרת דסמיך
לה ובת כהן כי תהיה אלמנה
והכי תריצנא להא מילתא בפרק
אלמנה (לעיל דף סח.):

מלחם ולא כל לחם פרט לחזה
ושוק. והאי לחם כל מאכל
משמע דכתיב (דניאל ה) בלשצר
מלכא עבד לחם רב הילכך
איצטריך מיעוטא:

ואימא פרט להפרת נדרים. ולא
תימא כי היכי דלענין תרומה
הדרא למילתא קמייתא תיהדר
נמי לענין נדרים:

מוצאה מכלל אב כו'. ומי יפר
לה:

בית אביה של זו. הואיל ולא
יצתה לגמרי ויכול האב להפר:
או בית בעלה של זו. והרי היא
נשארה אלמנה ואין האב מפר
לכך יצא מקרא הזה לומר לך
כיון שיצתה כו': תרומה היא
קנויה לכהנים שאינה שירי
שלחן מלך אבל שירי קדשים
הרי הן כמשאת מאת פני
אלהים שהן שירי שלחנו:

תנו רבנן:

"נְשֵׂיאָהּ חוֹזֶרֶת - חוֹזֶרֶת לְתִרְוּמָה, וְאִינָהּ חוֹזֶרֶת לְחֻזָּה וְשׁוֹק."

אמר רב חסדא אמר רבינא בר שילא:

מאי קרא?

"היא בתרומת הקדשים לא תאכל" (ויקרא כב, יב) - במורם מן הקדשים לא תאכל.

רב נחמן אמר רבה בר אבונה:

"מלחם" (ויקרא כב, יג) - ולא כל לחם, פרט לחזה ושוק.

מתקיף לה רמי בר חמא:

אימא: פרט להפרת נדרים!

אמר רבא:

כבר פסקה תנא דבי רבי ישמעאל,

דתנא דבי רבי ישמעאל:

"וְנָדַר אֲלֻמְנָה וְגִרוּשָׁה ... יָקוּם עָלֶיהָ" (במדבר ל, ט).

מה תלמוד לומר? והלא מוצאה מכלל אב, ומוצאה מכלל בעל!

אלא, הרי שמסר האב לשלוחי הבעל,

או שמסרו שלוחי האב לשלוחי הבעל, ונתארמלה או נתגרשה בדרך,

היאך אני קורא בה: 'בית אביה' של זו, או 'בית בעלה' של זו?

אלא לומר לך:

כיון שיצתה שעה אחת מרשות האב - שוב אינו יכול להפר.

רב ספרא אמר:

"מלחם אביה תאכל".

"לחם" - ולא בשור.

רב פפא אמר:

"מלחם אביה תאכל" - לחם הקנוי לאביה, פרט לחזה ושוק,

דמשלחן גבוה קא זכו

ורבא אמר:

"זאת חזה התנופה ואת שוק התרומה תאכלו ... אתה ובניך ובנותיך אתך" (ויקרא י, יד),

בזמן ש"אתך".

14. פז, א

רפ"י

כשהיא חוזרת. בת כהן אבל בת ישראל החוזרת לאכול בתרומה בשביל בנה כגון ילדה מכהן וניסת לישראל ומת חוזרת אף לחזה ושוק דגבי בת כהן כתיבי מיעוטי:

אמר רב אדא בר אבהו:

תנא:

"נשהיא חוזרת לבית אביה - חוזרת לתרומה,

ואינה חוזרת לחזה ושוק.

בשביל בנה חוזרת - אף לחזה ושוק."

אזל רב מרדכי אמרה לשמעתיא קמיה דרב אשי.

אמר: מהיכא קא מתרביא? מ"זבת", מי עדיפא לה מינה!?

התם - כתיבי מיעוטי,

הכא - לא כתיבי מיעוטי.

15. כז, א-ב

רס"י

פרט לשומרת יבם. שאינה חוזרת לבית אביה דהא אגידא ביה: **כנעוריה.** בזמן שהיא ריקנית כעין נעוריה פרט למעוברת: **והלא דין הוא.** ולמה לי קרא ומה במקום שלא עשה ולד מן הראשון כולד מן שני ניסת לאחד וילדה לו ומת וניסת לאחר ומת בלא בנים צריכה ייבום ולא פטרה ולד שיש לה מן הראשון:

עשה עובר כולד. שאם היתה מעוברת פטרה דכתיב (דברים כה) בן אין לו עיין עליו בכל עניינים:

מקום שעשה ולד כו'. בת כהן שניסת לישראל וילדה לו ומת וניסת לאחר ומת בלא בנים עדיין היא אסורה בתרומה משום ולד מן הראשון דהא כתיב וזרע אין לה והרי יש לה: **לענין ייבום שהרי עשה מתים כחיים.** מת בעלה ואח"כ מת בנה הרי הוא כחי ואינה חוזרת להתייבם כדאמרן בשמעתין דרכיה דרכי נועם:

לענין תרומה שלא עשה מתים כחיים. בת כהן שילדה מישראל ומת בעלה ואח"כ בנה חוזרת לבית אביה וכולהו נפקי מקראי בשמעתין:

ואיצטריך למכתב כנעוריה. למעוטי מעוברת ואיצטריך למיכתב וזרע אין לה למעוטי יש לה ולד ילוד:

סריקא. ריקה כמו אילן סרק (ב"ב דף כז:):

ולא נעשה מתים כחיים.

ותחזור לזיקה אם ימות בנה

לאחר זמן:

דרכיה דרכי נועם. וזו שהיה לה בן ולא נזקקה ליבם וניסת לשוק ומת בנה אם תאמר תחלוץ הרי היא מתגנה על בעלה היילכך על כרחך בן אין לו בשעת מיתה קאמר והרי יש לו:

"בת פהו שניסת לישראל - לא תאכל בתרומה. מת, וְלֹה הַיָּמִינוּ בֶּן - לֹא תֹאכַל בְּתֵרוּמָה".

תנו רבנן:

"וְשֵׁבָה אֶל בֵּית אֲמִיה" (ויקרא כב, ג) - פָּרֵט לְשׁוֹמֵרֵת יָבָם.

"כְּנַעֲנִיָּה" - פָּרֵט לְמַעֲבֹרֶת.

וְהֵלֵא דִין הוּא:

ומה במקום שלא עשה ולד מן הראשון כולד מן השני לפוטרה מן הייבום, עשה עובר כילוד.

מקום שעשה ולד מן הראשון כולד מן השני לפוסלה מן התרומה, אינו דין שנעשה עובר כילוד?

לא, מה לי עשה עובר כילוד לענין ייבום שהרי עשה מתים כחיים, נעשה עובר כילוד לענין תרומה, שלא עשה מתים כחיים?

תלמוד לומר: "כְּנַעֲנִיָּה" - פָּרֵט לְמַעֲבֹרֶת."

ואיצטריך למכתב: "מעוברת", ואיצטריך למכתב: "וזרע אין לה" (ויקרא כב, ג).

דאי כתב רחמנא: "וזרע אין לה" - דמעיקרא חד גופא, והשתא תרי גופי, אבל "מעוברת" דמעיקרא חד גופא, והשתא חד גופא, אימא תיכול?!

צריכא.

פז,ב, ואי כתב רחמנא: "מעוברת" - דמעיקרא גופא אסריקא והשתא גופא מליא,

אבל "וזרע אין לה" - דמעיקרא גופא סריקא והשתא גופא סריקא, אימא: לא, צריכא.

סימן: אמר ר' ליה ל"א נעש"ה מעש"ה במית"ה,

נעש"ה ול"א נעש"ה בול"ד יב"ם ותרומ"ה יבו"ם ותרומ"ה סימן.

אמר ליה רב יהודה מדאסקרתא לרבא:

לא נעשה מתים כחיים לענין יבום מקל וחומר,

ומה במקום שעשה ולד מן הראשון כולד מן השני לפוסלה מן התרומה,

לא עשה מתים כחיים מקום שלא עשה ולד מן הראשון כולד מן השני לפוטרה מן הייבום, אינו דין שלא נעשה מתים כחיים?

תלמוד לומר: "דְּרָכֶיהָ דְּרָכֵי נְעִים וְכָל נְתִיבֶיהָ שְׁלוֹם" (משלי ג, יז).

ונעשה מתים כחיים לענין תרומה,

מקל וחומר:

ומה במקום שלא עשה ולד מן הראשון כולד מן השני לפוטרה מן הייבום, עשה מתים כחיים,

מקום שעשה ולד מן הראשון כולד מן השני, לפוסלה מן התרומה, אינו דין שנעשה מתים כחיים תלמוד לומר: "וְזֵרַע אִין לָהּ" (ויקרא כב, ג),

והא אין לה.

ונעשה ולד מן הראשון כולד מן השני לענין יבום מקל וחומר,

ומה במקום שלא עשה מתים כחיים לענין תרומה -

עשה ולד מן הראשון כולד מן השני מקום שעשה מתים כחיים, לענין יבום, אינו דין שנעשה ולד מן הראשון כולד מן השני?!

תלמוד לומר: "וְבֵן אִין לוֹ" (דברים כה, ה) - והא אין לו.

ולא נעשה ולד מן הראשון כולד מן השני לתרומה מקל וחומר,

מה במקום שעשה מתים כחיים לפוטרה מן הייבום -

לא עשה ולד מן הראשון כולד מן השני מקום שלא עשה מתים כחיים לענין תרומה, אינו דין שלא נעשה ולד מן הראשון כולד מן השני?!

תלמוד לומר: "אִין לָהּ" - והא יש לה.

הדרן עלך יש מותרות